

deficiente prole mascula, erant heredes patris sui (Salphaad) ad alienam tribum devolveretur: cui questioni respondet Moses, modumque congruum quo id fiat, suggerit, dicens: *Nubant maritis tribus suar;* idque deinde generali sanctione, omnibus ejusmodi feminis et viris præcipit. Secundo, idem patet, ex fine legis, quem subdit hic Moses dicens: *Ut hereditas permaneat in familia:* ad hoc autem sufficit feminas illas quæ heredes sunt, non nubere in aliâ tribu: impertinens verò est idipsum ad alias omnes extendere. Nam aliæ cum non habeant hereditatem, neutiquam eam in aliam tribum transferent: viri autem suam hereditatem ad feminas alterius tribus, ac consequenter ad aliam tribum transfundere nequeunt: proles enim sequuntur nomen patris, non matris.

Tertio, idipsum clarissimum est in Hebræo: sic enim habet: *et omnis femina hereditatis hereditatem, nubet uni ex tribu sua.* Sic et Chald., Septuag. et omnes Hebræi. Ergo de solâ feminâ quæ hereditatem adit, hæc lex est intelligenda. Quarto, id patet exemplis. David enim, qui fuit de tribu Juda, duxit Michol filiam Saulis, qui erat de tribu Benjamin; imò extra tribum suam duxit gentilem, scilicet filiam regis Gessuri, 2 Reg. 5, 5. Sic Mahalon et Chelion, filii Elimelech, duxerunt uxores Moabitides, ut patet Ruth, 4, v. 4. Sic Booz duxit Ruth Moabitidem, Ruth, 4, v. 10. Hinc et Deut. 21, v. 11, permittitur Judæis ducere virgines alienigenas, præterquam Chanaanitides, bello captas. Sic Judic. ultim. 1, jurant aliæ tribus quòd non dabunt filias suas in conjugium Benjaminitis; ergo antea id facere licitum et consuetum erat.

Dices: Cur ergo noster interpres id non expressit, sed generatim vertit: *Omnes viri ducunt uxores de tribu sua;* et vice versâ: *Cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient?* Respondet, quia præsupposuit ex questione propositâ, et ex responsione vers. 6, tantum hic agi de feminis quæ hereditatem adeunt, et de viris, qui tales in conjuges accipiunt. Hinc quod noster vertit: *Omnes viri ducunt uxores de tribu sua,* sic ex Hebr. cum Chald. et Septuag. veritas: *Singuli possessioni tribus patrum suorum adhaerebunt,* scilicet filii masculi patribus suis succedent; feminæ verò, si heredes sint, nubent alicui suæ tribus, ut videlicet nulla hereditatis ex unâ tribu in aliam derivandæ sit occasio. Ita Burg., Cajet., Oleast., Vatabl. hic, et Andreas Masius in Josue 17, v. 4.

Nota. Ex Hebr. colligitur filias, deficientes prole mascula, heredes debuisse nubere non

tantum in eadem tribu, sed etiam in eadem familia proxima, ne earum hereditas transiret ad exteras familias, sed ut maneret in familiâ patris consanguineis, qui ad eam jus habebant. Sic enim habent Hebr. v. 6: *Familie tribus patris sui erant in uxores.* Et v. 8: *Omnis filia hereditans hereditatem, etc., uni de familia tribus patris sui erit in uxorem, ut accipiant hereditate filii Israel unusquisque hereditatem patrum suorum.* Quapropter filie Salphaad nupservunt in eadem familiâ, scilicet filiis patrum suorum, id est, consobrinis suis, ut dicitur v. 11. Et sic conciliamus genealogiam Christi apud Matthæum et Lucam, dicendo quòd uterque verè describit genealogiam Christi, eò quòd B. Virgo hæres nupservit consobriño suo, scilicet Joseph: Joseph enim fuit filius Jacob, B. Virgo fuit filia Heli sive Joakim; Jacob autem et Heli fuerunt fratres germani, scilicet filii Nathan. Ergo genealogia Christi apud Matthæum vera est ab Adam usque ad Nathan per lineam paternam, scilicet per parentes Joakim, qui fuit avus Christi: Lucas verò eandem describit, sed per lineam maternam, scilicet per parentes S. Annæ matris S. Virginis. Cum enim jam esset descripta à Matthæo series omnium generationum per lineam paternam, noluit enim repetere Lucas, sed ulterius voluit ostendere Christum et B. Virginem etiam per lineam maternam esse de domo ac familiâ David. Unde cum Lucas dicit: *Qui fuit Heli,* nominat Christi avum, ac primam Christi progenitorem masculum, ommissâ B. Annâ et B. Virgine, quòd mulieres non solent ingredi genealogiarum series. Rursùm cum Lucas ait de Heli: *Qui fuit Matthat,* intelligit non filius, sed gener: Matthat enim fuit pater non Heli sive Joakim, sed S. Annæ uxoris Joakim. Cum verò ulterius ait de Matthat: *Qui fuit Levi, qui fuit Melchi,* etc., intelligit semper *est filius.* Illi enim sunt veri progenitores Matthat, cujus filia fuit S. Anna. Ita ferè Franc. Lucas ibidem.

Ex hoc loco sic explicato rursùm patet quomodo B. Virgo existens de tribu Juda, cognatam habere poterit Elizabeth, quæ erat de tribu Aaron et Levi. Hujus enim causa et fundamentum non fuit quòd Levitæ soli possent ex aliâ tribu uxorem ducere, ut multi volunt: sed quòd omnes femine nubere poterant maritis, qui erant ex aliâ tribu, si ipse haberent fratres, ita ut ipse non essent heredes parentum suorum. Si enim ipse essent heredes, non poterant nubere in aliâ tribu, multò im-

minus poterant nubere Levitis. Levitæ enim nullius hereditatis erant capaces: quia hereditas eorum erat Dominus; ac consequenter filii Levitarum nec patris, nec matris hereditatem adire poterant.

Ergo dicendum hic est unum è duobus, scilicet, quòd mater vel avia B. Virginis fuerit ex tribu Levi (fueritque amita, aut consobrina Elizabeth), quam, eò quòd non esset hæres, in uxorem duxerit pater, vel avus B. Virginis, qui erat ex tribu Juda, ita ut B. Virgo secundum paternam stirpem fuerit ex Judâ, secundum maternam ex Levi. Aut potius vice versâ dicendum est, quòd mater vel avia. S. Elizabeth fuerit ex tribu Juda (fueritque amita, vel cognata B. Virginis), quam eò quòd non esset hæres, duxerit pater vel avus S. Elizabeth, qui erat de tribu Levi, ita ut S. Elizabeth quoad patrem fuerit ex Levi, quoad matrem ex Judâ. Sic enim factum est ut B. Virgo et Elizabeth essent duarum sororum, aut consobinarum filie, ac proinde essent cognatæ, esto patres haberent diversarum tribuum, ac consequenter et ipsæ essent diversarum tribuum: non enim ex matre, sed ex patre quisque sortiebatur familiam, tribum et nomen. Hinc salvâ tribuum discretionem, reges in uxores ducebant filias pontificum, et pontifices filias regum, teste Josepho: atque ita Christus ex regibus Juda descendens, per avias suas descendit quoque ex Levi.

VERS. 7. — ET COGNATIONE. Cognatio hæc generalis est, quæ scilicet est inter contribules. In re ergo hic idem sunt, cognatio, tribus et

familia. Tantum enim hic præcipitur, ut ejusdem tribus uxores, vel maritos accipiant, non autem, ut ejusdem familia particularis, et proxime.

VERS. 12. — QUE ILLIS FUERAT ATTRIBUTA. Hæc non habentur in Hebræo, sed intelliguntur: nimirum possessio patris Salphaad, quæ his ejus filiabus à Mose attributa erat, hæc ratione per connubium videlicet contribulium suorum, mansit in tribu earum, videlicet in Manasse, hoc est, in eâ manere debuit, nec ad aliam tribum transferri potuit.

Mysticè, possessio nostra constans et perpetua, nec alienanda, est cælum et æterna Dei gloria. Dum ergo vivis, dum vales, ô homo, ô viator, cogita quòd omnia tempus habent, et suis spatiis transeunt universa sub cælo.

Ehen! fugaces, Posthume, Posthume, Labuntur anni.

Cogita quòd cuncta sub sole vanitas sunt, vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Cogita quòd pro omnibus cogitatis, dictis, et factis adducet te Deus in iudicium. Memento ergo Creatoris tui in diebus juventutis tue, antequam revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum: quoniam ibi homo in domum ÆTERNITATIS SUÆ. Cogita quòd vita hæc sit pælestria ÆTERNITATIS. O filii Adam, ut quid caduca ambitis? O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes, cur momentanea et mox peritura sectamini? Utinam saperent homines, utinam intelligerent, utinam sibi providerent beatam ÆTERNITATEM!

DOXOLOGIA

DEI DUCTORIS ET DOMINATORIS, EX GESTIS ET EPITOME NUMERORUM.

Magnus Dominus, et laudabilis nimis, in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

Quàm pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua, Israel! ut valles nemorose, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula quæ fixit Dominus, ut cedri propè aquas.

Castra Dei sunt hæc; hæc sunt multitudines Juda, hæc millia Israel et Levi.

Deus eduxit illa de Ægypto: cujus fortitudo similis est rhinocerotis.

In ipsis ventilabit gentes, usque ad terminos terræ; ossaque eorum confringet.

Accubans dormivit ut leo, et quasi leæna, quis suscitabit eum?

Dominus dux ejus fuit; et clangor victorie regis in eo.

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini.

Ubi numerati et signati sunt duodecim millia, ex quilibet tribu Israel; qui amici sunt stolis albis, et palmæ in manibus eorum.

Qui laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni.

Idè sunt ante thronum Dei et serviunt ei die ac nocte in templo ejus : et Agnus deductus eos ad vite fontes aquarum.

Quam pulchri Nazarei ejus ! candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores chore antiquo, sapsipiro pulchrioris.

Deduxisti, Domine, populum tuum, sicut oves, in manu Mosi et Aaron.

Fuisti ei in velamento nubis per diem, et in luce stellarum per noctem.

Confiteantur in Domino misericordie ejus; et mirabilia ejus filiis hominum.

Qui traduxit populum suum per desertum quadraginta annis; quoniam in aeternum misericordia ejus.

Vestimenta eorum non sunt attrita; non erat in tribubus eorum infirmus.

Profecti sunt de Sinà, instructà acie, clangentibus tubis; arca præcessit eos.

Surge, Domine, et dissipentur inimici tui, et fagiant, qui oderunt te, à facie tuà.

Panem de celo prestitisti eis, omne delectamentum in se habentem, et omnem saporis suavitatem.

Concupierunt concupiscentiam in deserto; ascendit illis de mari ortyometra.

Abdus esec erant in ore ipsorum; et ira Dei descendit super eos.

Ignis devoravit partem castrorum; sepulti sunt in sepulcris concupiscentiæ.

Septuaginta senes implevit Dominus spiritu suo: ut cum Mose regerent populum.

Exploratores ad murmur concitârunt plebem; juravit Dominus, quòd omnes murmurantes prosterneret in deserto.

Josue et Caleb secuti sunt à tergo potentis, prohibere gentem à peccatis, et perfringere murmur malitiæ.

Idè hi soli ingressi sunt terram fluentem lac et mel; et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem; ut viderent omnes filii Israel, quia bonum est obsequi sancto Deo.

Addidit Aaron gloriam, dedit illi suas victimas et primitias; ipse est enim ejus pars et hæreditas.

O Domine, tu es pars hæreditatis meæ, et calcis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.

Quid enim mihi est in celo: et à te quid volui super terram?

Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum.

Core, Dathan et Abiron, invidentes irritaverunt Mosem in castris, et Aaron sanctum Domini:

Aperta est terra et deglutivit Dathan; et operuit super congregationem Abiron.

Et exarsit ignis in synagoga eorum, flamma combussit peccatores.

Virga Aaron floruit, et produxit amygdalas, ut electus à Deo ostenderetur Aaron, in sacerdotem aeternum.

Jussit Dominus castra sua esse sancta, et immundos expiari cinere vitule rufe.

Irritaverunt Mosem ad aquas contradictionis, exacerbaverunt spiritum ejus.

Iratius titubavit Moses, idè exclusus est à terrâ promissionis.

Aaron pariter mortuus est in Ilor; murmurârunt rursum in tabernaculis suis.

Misit in eos Dominus ignitos serpentes; sed per serpentem æneum curavit eos.

Confitemini Deo, cæli, quoniam in aeternum misericordia ejus.

Qui occidit Sehon regem Amorrhæorum; quoniam in aeternum misericordia ejus.

Et Og regem Basan; quoniam in aeternum misericordia ejus.

Et dedit terram eorum hæreditatem populo suo: quoniam in aeternum misericordia ejus.

Venit Balaam, ut malediceret Israel: asina loquens corripuit hominis insipientiam.

Pro maledictione benedixit, dicens: Quomodò maledicam cui non maledixit Deus?

Moriatur anima mea morte justorum; et fiant novissima mea horum similia.

Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus; qui maledixerit tibi, in maledictione reputabitur.

Orietur stella ex Jacob; et consurgit virga de Israel.

Et percuetur duces Moab: et vastabit omnes filios Seth.

Initiati sunt Hebræi Beelphegor; fornicati sunt cum filiabus Moab.

Iritaverunt Deum per ejus idolum, et idolothya: hinc multiplicata est in eis plaga et ruina.

Stetit Phinees, occidit Zambrî principem: et placavit, et cessavit quassatio.

Et reputatum est ei in justitiam; dedit ei Dominus sacerdotium aeternum.

Confiteantur Domino misericordie ejus; et mirabilia ejus filii hominum.

Moses moriturus imposuit manus Josue; constituit eum duce[m] populi.

Sanxit victimas et libamina per singula festa et sabbata; sanxit leges de votis filiarum et uxorum.

Occidit quinque reges Madian et Balaam, qui scandalum Beelphegor proposuerat filiis Israel.

Ruben et Gad dedit terram Og et Sehon, obvium quadraginta duas mansiones in deserto.

• Limites Chananae possidendæ descripit; statuit principes, qui terram populo dividerent.

• Urbes et suburbana jussit dari Levitis; et constituit homicidas urbes refugii.

Filias hæredes jussit nubere in tribu suâ; ne ad aliam tribum transferretur hæreditas.

Hæc sunt judicia tua sancta, Domine, quæ

dedisti Mosi, examinata et probata instar argenti purgati septuaginta.

Revela oculos meos; et considerabo mirabilia de lege tua.

Narraverunt mihi iniqui fabulationes; sed non ut lex tua.

Omnis consummationis vidi finem; latum mandatum tuum nimis.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto: sicut erat in principio, et nunc, et semper, et in secula seculorum. Amen.

IN DEUTERONOMIUM COMMENTARIUM.

Argumentum.

Pentateuchus integer, olim apud Hebræos unus tantum fuit liber legis. Unde et hebræa *thora*, et latine *lex* à Christo et Evangelistis vocatur; ut Luca ult. v. 44: *Necessæ est implere omnia, quæ scripta sunt in lege Mosi, et prophetis, et psalmis de me; et Luca 2, v. 25 et 24: Sicut scriptum est in lege (Exodi 15, 2) Domini: quia omne masculinum adæperiens vulvæ, sanctum Domino vocabitur, et ut darent hostium, secundum quod dictum est in lege Domini (Levit. 12, 8): Par turturam, aut duas pullos columbarum, et Luca 40, 26: In lege (Deut. 6, 5) quid scriptum est? Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo; Joan. 1, 47: Quem scripsit Moses in lege; Matth. 7, 12: Hæc est enim lex et prophetæ; Matth. 22, 36: Quod est mandatum magnum in lege? Similia sunt, Actor. 24, v. 14; Act. 28, 23, et alibi. Postea verò Pentateuchus, secundum quintuplicem materiam quam tractat, dissectus fuit in quinque partes, seu libros. Unde quinta hæc sectio, vel liber, à sui exordio more hebræo vocatur *Elle haddabarim*, id est, *ista sunt verba*, à græcis interpretibus, ac primùm à Septuag. ut videtur, Deuteronomium, id est, *secunda lex*, et à Rabbis *Miane*, id est, *iteratio legis*, est appellatus, non quasi novam, et aliam à præcedentibus legem veterem continet, sed quòd legis in Sinà, à Deo ante 58 annos late, et tribus superioribus libris, scilicet Exodo, Levitico et Numeris descriptæ, sit repetitio et explicatio. Ita Theodor. hic q. 4, S. Aug. q. 49, et Athanas. in Synopsi S. Scripturæ. Unde S. Hieron. in Prologo Galcato (qui quasi galæa libris omnibus S. Script.*

præfigur): *Deuteronomium*, inquit, *secunda lex, et evangelico legis præfiguratio, nonne sic habet ea quæ priora sunt, ut tamen nova sint omnia de veteribus?* Porro repetitio hæc legis, à Mose jamjam morituro facta est anno 40 exitus ex Ægypto, paulo ante quàm Hebræi transirent Jordanem, et ingrederentur in Chanaan, in campestribus Moab, puta in Abelsatim, quæ fuit quadagesima secunda et ultima mansio Hebræorum in deserto.

Causa repetitionis fuit duplex: prima, quòd senes omnes qui ex Ægypto egressi erant, et primam legem in Sinà audierant, ob murmur exploratorum, Num. 14, jam mortui erant; et populus præsens erat novus, qui priorem legem promulgari non audierat. Unde hæc secunda legis promulgatione, iteratò Deus novum cum Hebræis fœdus inivit, ut dicitur, cap. 29, v. 1. Secunda, quia Moses jam moriturus, ultimamque suis sibi que commissis Hebræis, quos præ vitâ suâ diligebat, vale dicturus, hæc repetitione legem profundius atque tenaciùs imprimere voluit. Ultima enim parentum, principum et doctorum verba tenaciùs filiis et subditis inherere lina Deuteronomium est velut intensa et perpetua quodam concio, eaque de causâ Moses, c. 17, v. 18, jussit, ut novi reges eligendi describant sibi Deuteronomium, ut discant, ait, timere Deum. Eadem de causâ, c. 31, 10, jussit, ut Deuteronomium toti populo quolibet septimo anno re-missionis legatur; quimò illud ipsum lapidibus, ad æternam memoriam inscribi jussit, Deut. 27, 5, et Josue 8, 32.

Auctor Deuteronomii, uti et totius Pentateuchi, est Moses, qui illud primò populo vivâ voce